

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 368.01:336.76

Доманчук А.І.

аспірант,
Житомирський державний технологічний університет,
викладач
Житомирського торговельно-економічного коледжу

Domanchuk Alina

postgraduate student
Zhytomyr State Technological University,
teacher,
Zhytomyr Trade and Economic College KNTEU

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ: ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

MANAGING FINANCES OF INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE: APPLIED ASPECTS

Дослідження присвячене аналізу основних показників управління фінансами страхових компаній в Україні. Розглянуто структуру управління фінансами страховиків у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Проаналізовано динаміку страхових премій та виплат на страховому ринку України. Обґрунтовано, що аналіз співвідношення темпів приросту позитивного та негативного грошових потоків за кожним із видів страхування дасть змогу сформувати стабільну систему управління фінансами в розрізі операційної діяльності. Проаналізовано можливі напрями інвестиційної діяльності страхових компаній, встановлено поетапне зростання обсягів страхових резервів та дисбаланс управління фінансами в частині управління активами на страховому ринку. Виокремлено характерні ознаки фінансової діяльності страхових компаній.

Ключові слова: управління фінансами, страхові компанії, страховий ринок, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність.

Исследование посвящено анализу основных показателей управления финансами страховых компаний в Украине. Рассмотрена структура управления финансами страховщиков в разрезе операционной, инвестиционной и финансовой деятельности. Проанализирована динамика страховых премий и выплат на страховом рынке Украины. Обосновано, что анализ соотношения темпов роста положительного и отрицательного денежных потоков по каждому из видов страхования позволит сформировать стабильную систему управления финансами в разрезе операционной деятельности. Проанализированы возможные направления инвестиционной деятельности страховых компаний, установлен поэтапный рост объемов страховых резервов, а также дисбаланс управления финансами в части управления активами на страховом рынке. Выделены характерные признаки финансовой деятельности страховых компаний.

Ключевые слова: управление финансами, страховые компании, страховой рынок, операционная деятельность, инвестиционная деятельность, финансовая деятельность.

The urgency of the research topic is that, in the context of practical research, attention should be paid to the problems of integrated financial management of insurance companies, analyzing financial indicators, identifying trends of changes in operational, financial and investment activity, evaluating the prospects of the development of individual companies and the industry. The implementation of financial management measures should ensure the rational formation, distribution and use of financial resources of insurance companies. Therefore, the research is devoted to the analysis of the main indicators of financial management of insurance companies in Ukraine. The structure of financial management of insurers in terms of operational, investment and financial activity is studied. The dynamics of insurance premiums and payments in the insurance market of Ukraine was analyzed. The uneven increase in the ratio of net insurance premiums and net insurance payments was established and their influence on the violation of the financial management structure in the insurance market of Ukraine was proved. It was substantiated that the assessment of the development of certain types of insurance in the dynamics is the basis for developing a strategic program of financial management of insurance companies, and the analysis of the ratio of growth rates of positive and negative cash flow for each type of insurance will create a stable financial management system in terms of their operating activities. The author identified the ways of investment activity of insurance companies, the gradual growth of the volume of insurance reserves and an imbalance in the management of finance in terms of asset management in the insurance market. The distinctive features of financial activity of insurance companies were singled out and the reflection of financial management in terms of financial activity by comparing the size of the authorized capital and net assets was substantiated. It was established that the dynamics of the volume of paid authorized capital indicates a decrease in the volume of increase of authorized capital by insurance companies for the analyzed period.

Keywords: financial management, insurance companies, insurance market, operational activity, investment activity, financial activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Страхові компанії – головні учасники фінансового ринку, які захищають бізнес-середовище від різного роду ризиків через надання страхових послуг. Вони є одним з основних інвесторів у сучасній економіці, а від їхньої діяльності залежить стабільність багатьох суб'єктів господарювання на ринку. Управління фінансами страхових компаній передбачає ефективність використання ресурсної бази в їх операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності, забезпечуючи сталий розвиток кожної компанії та страхового ринку загалом. Саме тому питання управління фінансами страхових компаній належать до актуальних, у розрізі практичних досліджень необхідно приділяти посилену увагу проблемам комплексного управління фінансами страхових компаній, аналізуючи фінансові показники, виявляючи тенденції зміни в операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності, оцінюючи перспективи розвитку окремих компаній та галузі. Реалізація заходів управління фінансами має забезпечувати раціональне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів страхових компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження вченими питань, пов'язаних із теоретичними основами управління фінансами страхових компаній

знайшли, відображення в працях В.Д. Бігдаша, Н.М. Внукової, С.С. Осадця, В.В. Ковальова, О.С. Світличної, Ю.А. Сплетухова, Н.М. Шашкевич, Н.В. Ткаченко, Т.А. Федорової, Ю.Г. Фоміна та ін. Однак невирішеними залишаються питання комплексного практичного аналізу управління фінансами страхових компаній.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є проведення комплексного аналізу стану управління фінансами страхових компаній на страховому ринку України та визначення особливостей управління в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності страховиків.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Страхові компанії є потужним сектором небанківських фінансових послуг в Україні. Для успішного функціонування на фінансовому ринку страховим компаніям необхідно формувати ефективну систему управління фінансами, тим самим підтримуючи фінансовий потенціал та підвищуючи конкурентоспроможність компанії. Управління фінансами передбачає налагоджену систему управління в розрізі операційної діяльності, зокрема страхової та перестрахової, фінансової й інвестиційної діяльності. Раціонально сформована система управління фінансами має визначальний вплив на розвиток усього страхового ринку.

Основи діяльності страхових компаній закладені у Законі України «Про страхування» № 86/98-ВР, відповідно, у ст. 2 встановлено предмет безпосередньої діяльності страхових компаній: ним може бути лише страхування, пере страхування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням [3]. Отже, на законодавчому рівні зазначено основні види діяльності страхових компаній: страхова, фінансова та інвестиційна. Види діяльності страхових компаній взаємозалежні та функціонують у тісному взаємозв'язку один з одним. Відповідно, вважаємо за доцільне приділити увагу дослідженню та аналізу організації фінансів страхових компаній України для оптимізації управління їхніми фінансами.

Страхування та перестрахування – це поточна страхова діяльність, яку варто розглядати як операційну діяльність страхових компаній. Грошові кошти в результаті здійснення операційної діяльності починають рух у вигляді надходжень страхових премій. Наступними етапами даного виду діяльності є формування страхових резервів, безпосереднє здійснення страхових виплат, а також, як результат діяльності, утворення прибутку або збитку. Аналіз вищезазначених показників страхової діяльності на страховому ринку України за останні роки (табл. 1) дасть змогу сформулювати основу для подальшого дослідження управління фінансами страхових компаній.

Проаналізувавши дані табл. 1, що складена на підставі щорічних звітних даних Нацкомфінпослуг, показники страхової діяльності на страховому ринку України за 2013–2017 рр. мають позитивний темп приросту, за певним винятком у 2014 р. Варто зазначити, що чисті страхові премії за 2017 р. становили 65,6% від валових страхових премій, відповідно, обсяги валових страхових премій за 2017 р. збільшилися порівняно

з 2016 р. на 23,5%, а чисті страхові премії – на 7,7% порівняно з 2016 р. Страхові резерви станом на кінець 2017 р. зросли на 9,2% порівняно з 2016 р., при цьому резерви зі страхування життя зросли на 7,2%. Валові страхові виплати за 2017 р. збільшилися на 19,2% порівняно з аналогічним періодом 2016 р., чисті страхові виплати – на 19,8%. Нерівномірне збільшення у відсотковому співвідношенні чистих страхових премій та чистих страхових виплат може свідчити про порушення структури управління фінансами на страховому ринку України. Приріст відповідних показників за аналізований період ми зобразили на рис. 1, які будуть досліджуватися у розрізі інвестиційної діяльності страхових компаній.

Відповідно до даних рис. 1, валові страхові премії за п'ять років (із 2013 по 2017 р.) зросли на 14 769,9 млн. грн., необхідно зазначити, що чисті страхові платежі зросли за цей же період лише на 6 943 млн. грн. Своєю чергою, страхові виплати тенденційно з 2013 по 2017 р. зростали і в 2017 р. показали приріст: валові – на 5 885 млн. грн., чисті – на 5 686,2 млн. грн. Щодо показників перестрахової діяльності, яка є складовою частиною операційної діяльності страхових компаній, то за останні п'ять років частка сплат на ринку зросла більше ніж у два рази і становила 109,6%. Виплати, що отримані від перестраховиків, кардинально відрізняються від сум сплат на перестрахування, проте у своїй структурі теж мають тенденцію до зростання вдвічі: у 2017 р. порівняно з 2013 р. відбувся приріст на 148,2% (табл. 2).

Страхові компанії співпрацюють із вітчизняними та закордонними перестраховиками, проте, відповідно до даних Нацкомфінпослуг, протягом останніх п'яти років простежується тенденція до збільшення обсягу внутрішнього перестрахування. На думку представників міжнародного перестрахового бізнесу, страхова га-

Таблиця 1

Показники страхової діяльності на страховому ринку України за 2013–2017 рр.

№ з/п	Показник	Рік (млн. грн.)					Темп приросту (%)	
		2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013	2017/2016
1	Валові страхові премії, у т. ч. зі страхування життя	28 661,9 2 476,7	26 767,3 2 159,8	29 736,0 2 186,6	35 170,3 2 756,1	43 431,8 2 913,7	51,5 17,6	23,5 5,7
2	Валові страхові виплати, у т. ч. зі страхування життя	4 651,8 149,2	5 065,4 239,2	8 100,5 491,6	8 839,5 418,3	10 536,8 556,3	126,5 272,8	19,2 33,0
3	Обсяг сформованих страхових резервів, у т. ч. резерви зі страхування життя	14 435,7	15 828,0	18 376,3	20 936,7	22 864,4	58,4	9,2
4	Чисті страхові премії	21 551,4	18 592,8	22 354,9	26 463,8	28 494,4	32,2	7,7
5	Чисті страхові виплати	4 566,6	4 893,0	7 602,8	8 561,0	10 256,8	124,6	19,8

Джерело: складено автором за даними [4]

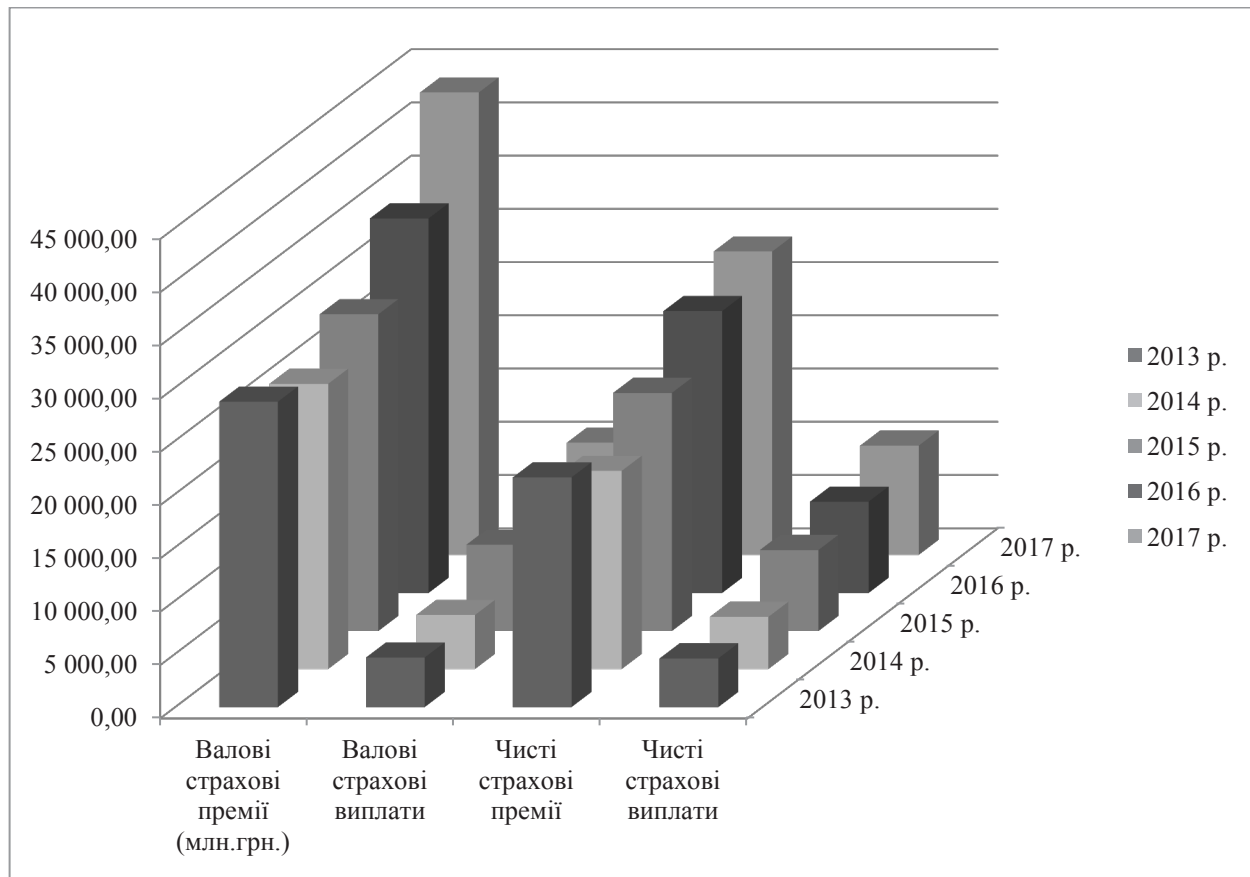

Рис. 1. Динаміка страхових премій та страхових виплат на страховому ринку України за 2013–2017 рр.

лузь України «випадає з міжнародної інтеграції у світовий перестраховий ринок», що зумовлено як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками, зокрема: рекордними збитками провідних страховиків світу, дефіцитом інформації про ризики вітчизняної економіки та законодавчими змінами у сфері страхування [1].

Метою аналізу операційної страхової діяльності є можливість розрахунку надходжень грошових коштів, що відповідають зобов'язанням, прийнятим страховими компаніями. Оцінка розвитку певних видів страхування в динаміці, – це

сформована основа для розроблення стратегічної програми управління фінансами страхової організації, тому такий аналіз є базовим для подальшого дослідження. Отже, структура валових та чистих страхових премій, а також виплат за видами страхування у 2015–2017 рр. на страховому ринку України представлена в табл. 3 та 4.

Стабільний темп приросту чистих страхових премій із 2015 по 2017 р. спостерігався по таких видах страхування, як: автострахування, страхування фінансових ризиків, страхування вантажів та багажу, страхування відповідальності

Таблиця 2

Показники перестрахової діяльності на страховому ринку України за 2013–2017 рр.

№ з/п	Показник	Рік (млн. грн.)					Темп приросту (%)	
		2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013	2017/2016
1	Сплачено на перестрахування	8 744,8	9 704,2	9 911,3	12 668,7	18 333,6	109,6	44,7
2	Виплати, компенсовані перестраховиками	486,7	640,9	1 345,8	1 233,2	1 208,2	148,2	-2,0
3	Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	324,0	12,9	38,1	40,1	46,1	-277,9	15,0
4	Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	27,4	9,9	12,9	14,2	13,8	-50,4	-2,8

Джерело: складено автором за даними [4]

Структура страхових премій за видами страхування за 2015–2017 рр.

Види страхування	Страхові премії, млн. грн.						Темп приросту, %	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті
	2015		2016		2017		2017/2016	
Автостраховання (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»)	7 871,6	7 322,4	9 277,5	8 653,0	10 613,0	9 858,1	14,4	13,9
Страховання фінансових ризиків	3 598,6	2 172,9	2 756,1	2 754,1	2 913,7	2 913,7	5,7	5,8
Страховання вантажів та багажу	3 555,4	1 255,4	2 355,5	2 280,2	2 881,3	2 673,9	22,3	17,3
Страховання майна	3 486,2	2 188,1	4 142,4	2 633,3	5 098,9	2 578,5	23,1	-2,1
Страховання життя	2 186,6	2 186,6	3 596,7	1 985,4	5 594,4	1 829,5	55,5	-7,9
Страховання відповідальності перед третіми особами	2 059,6	1 391,5	2 093,9	1 430,6	2 925,0	1 613,2	39,7	12,8
Страховання від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	1 977,6	1 292,1	2 551,9	1 782,1	3 598,1	1 576,1	41,0	-11,6
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	1 929,2	1 862,1	837,1	727,2	1 308,5	1 002,9	56,3	37,9
Страховання від нещасних випадків	535,5	442,7	4 374,6	1 264,2	4 686,7	1 001,4	7,1	-20,8
Страховання медичних витрат	490,7	469,2	727,0	671,3	891,0	833,2	22,6	24,1
Авіаційне страхування	449,0	426,9	501,1	482,7	764,3	662,8	52,5	37,3
Страховання кредитів	348,7	200,2	531,0	505,7	365,0	334,7	-31,3	-33,8
Страховання від нещасних випадків на транспорті	73,5	71,2	85,4	75,7	86,1	84,9	0,8	12,2
Інші види страхування	1 173,8	1 073,4	1 340,1	1 218,3	1 705,8	1 531,5	27,3	25,7
Всього	29 736,0	22 354,9	35 170,3	26 463,8	43 431,8	28 494,4	23,5	7,7

Джерело: складено автором за даними [4]

Структура страхових виплат за видами страхування за 2014–2017 рр.

Види страхування	Страхові виплати, млн. грн.						Темп приросту, %	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті
	2015		2016		2017		2017/2016	
Автостраховання (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»)	3 187,2	3 077,6	3 868,3	3 707,5	4 997,8	4 802,9	29,2	29,5
Страховання фінансових ризиків	1 402,6	1 257,3	935,4	822,8	1 879,2	1 803,6	100,9	119,2
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	1 198,5	1 197,8	1 341,4	1 339,9	1 672,0	1 671,6	24,6	24,8
Страховання життя	491,6	491,6	418,3	418,3	556,3	556,3	33,0	33,0
Страховання кредитів	302,6	302,6	1 101,7	1 101,7	261,3	261,3	-76,3	-76,3
Страховання майна	434,1	429,3	149,7	149,4	262,5	260,6	75,4	74,4
Інші види страхування	804,9	571,1	333,2	331,4	410,9	410,1	23,3	23,7
Всього	8 100,5	7 602,8	8 839,5	8 561,0	10 536,8	10 256,8	19,2	19,8

Джерело: складено автором за даними [4]

перед третіми особами, страхування медичних витрат, авіаційне страхування, страхування від нещасних випадків на транспорті. Страхові компанії, які займаються зазначеними видами страхування, можуть розраховувати на стабільний приріст позитивного грошового потоку в системі управління фінансами відповідно до структури операційної діяльності.

Проте для формування стабільної системи управління фінансами аналізу надходжень по

операційній діяльності недостатньо, важливим складником є аналіз витрачання, у специфіці діяльності страховика – страхових виплат.

Стабільний темп приросту чистих страхових виплат тенденційно зберігався по таких видах страхування, як автостраховання та медичне страхування. Аналіз даних свідчить про те, що лише по автострахованню зберігається тенденція до приросту страхових премій та надходжень (рис. 2).

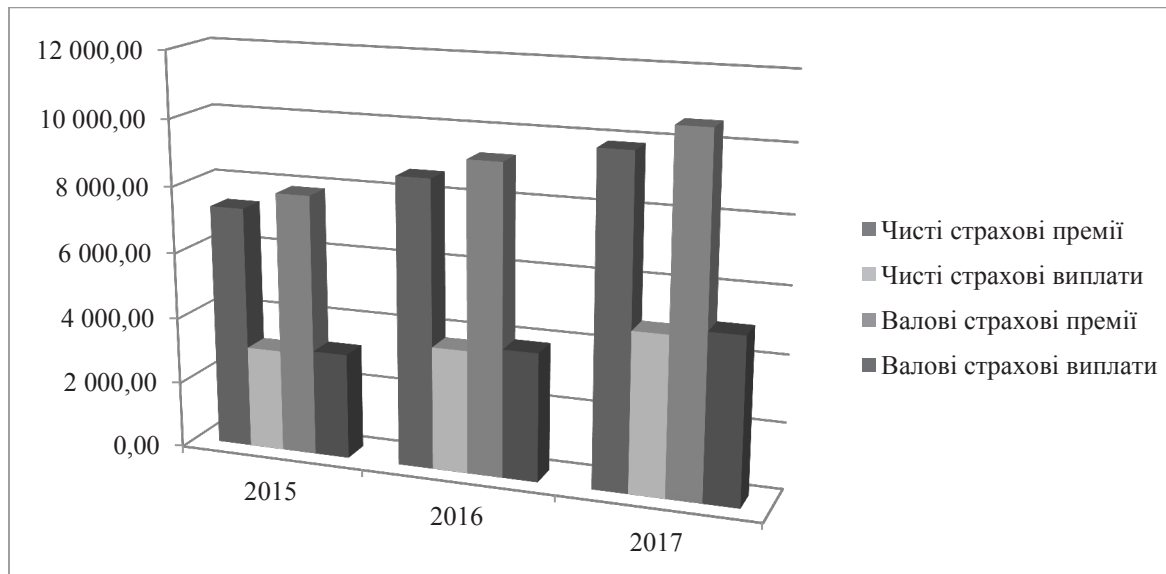

Рис. 2. Динаміка страхових премій та страхових виплат з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») за 2015–2017 рр.

Динаміка надходжень та витрачань з автострахування за 2015–2017 рр. значно відрізняється, адже страхові виплати хоча й мають значно нижчу питому вагу, ніж страхові премії, мають вищий темп приросту. Чисті страхові виплати в 2017 р. збільшилися на 29,5%, тоді як чисті страхові премії – лише на 13,9%. Це свідчить про дисбаланс приросту фінансових потоків. Уважаємо за доцільне здійснювати аналіз співвідношення темпів приросту позитивного та негативного грошового потоку за кожним із видів страхування окремої страхової компанії, це дасть їй змогу сформулювати стабільну систему управління фінансами в розрізі операційної діяльності.

Інвестиційну діяльність як складову частину системи управління фінансами страхових компаній необхідно пов'язувати з вкладенням капіталу, враховуючи специфіку страхової галузі, адже страховики збирають та накопичують внески страхувальників у вигляді страхових премій, а страхові виплати проводять за фактичного настання страхового випадку, тобто протягом певного періоду розпоряджаються коштами, які їм не належать.

Відповідно до ЗУ «Про інвестиційну діяльність» (ст. 2), інвестиційною вважається діяльність, що визначає сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [2]. Проте, здійснюючи інвестиційну діяльність на фінансовому ринку, страхові компанії насамперед звертаються до законодавства в галузі, тобто до ЗУ «Про страхування». Страхові компанії мають у своєму розпоряджен-

ні власні та залучені фінансові ресурси для здійснення інвестиційної діяльності. Напрями інвестування власних коштів у розрізі статутного капіталу, нерозподіленого прибутку, додаткового та резервного капіталу, а також вільних резервів законодавчо не регламентуються, тобто страховики можуть розпоряджатися ними за власною ініціативою, тому що власний капітал страхових компаній формується за рахунок внесків акціонерів із подальшим відрахуванням коштів до резервів і фондів. Закон України «Про страхування» визначає, що гарантійний фонд складається з додаткового та резервного капіталу, а також суми нерозподіленого прибутку. При цьому величина і мета формування та використання такого фонду не передбачені законодавством України, тому кошти гарантійного фонду не виконують функцію нормативного мінімального порогового значення капіталу.

Залучені кошти у формі страхових резервів для провадження інвестиційної діяльності законодавством регулюється у повному обсязі на відміну від інвестування власних коштів страхових компаній, тому що страхові резерви – це кошти страхувальників, які в разі настання страхового випадку мають вчасно повертатися у вигляді страхового відшкодування. Основні нормативно-правові документи, що регламентують порядок розміщення страхових резервів, сформовані Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, серед яких: Розпорядження «Про затвердження Методики формування

страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя» (від 17.12.2004), Розпорядження «Про обов'язкові критерії та нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» (від 07.06.2018) [6; 7]. Важливим є те, що ЗУ «Про страхування» встановлені напрями інвестування коштів страхових резервів, які мають бути представлені активами чітко встановлених у даному законодавстві категорій. Нами сформовано структуру розміщення коштів страхових резервів у табл. 5, що включає всі активи, зазначені у ЗУ «Про страхування» (ст. 31).

Найбільшу питому вагу за аналізований період у структурі страхових резервів займають банківські вклади, а також цінні папери, емітовані державою, що відповідає законодавчим нормам, що встановлені державою. Стабільний темп приросту з 2013 по 2017 р. мали цінні папери, емітовані державою. На основі аналізованих даних ми сформуваємо динаміку обсягів сформованих страхових резервів (рис. 3).

Позитивною тенденцією на страховому ринку є збільшення обсягів страхових резервів: у 2017 р. – на 58,3% порівняно з 2013 р. та на 9,2% порівняно з 2016 р. Поетапне зростання обсягів страхових резервів може свідчити про ефективність управління фінансами на страховому ринку України. Для подальшого дослідження необхідно співставити досліджуваний показник з активами для представлення коштів

страхових резервів (рис. 4). У структурі управління фінансами страхових компаній управління активами – одне з першочергових завдань.

Динаміка активів за аналізований період була досить нестабільною: у 2017 р. активи збільшилися на 2,8% порівняно з попереднім роком, а з 2013 по 2015 р. розмір активів зменшився. Дана тенденція свідчить про дисбаланс управління фінансами в частині управління активами на страховому ринку. Аналіз даних свідчить про те, що страхові компанії можуть здійснювати капітальні та фінансові інвестиції. Проте капітальні інвестиції можуть бути реалізовані тільки шляхом придбання нерухомого майна, тому що законодавчо не встановлено інші можливості розміщення коштів страхових резервів для здійснення капітальних інвестицій. Важливо у будь-якому разі обґрунтовано вибирати напрями інвестування, щоб об'єкт інвестицій зміг дати рівень очікуваного доходу страховій компанії.

Фінансова діяльність страхових компаній як складник управління фінансами полягає у випуску акцій і повторному придбанні раніше випущених акцій, виплаті дивідендів акціонерам. Цей складник управління може включати фінансування за рахунок позик та погашення зобов'язаностей. Надходження від фінансової діяльності складаються з грошових коштів, що надходять від продажу акцій та прийнятих боргових зобов'язань страховою компанією. Витрати здійснюються під час оплати боргів, у тому чис-

Таблиця 5

Структура розміщення коштів страхових резервів за 2013–2017 рр.

Показник	2013 р.	Темп прир. (%)	2014 р.	Темп прир. (%)	2015 р.	Темп прир. (%)	2016 р.	Темп прир. (%)	2017 р.	Темп прир. (%)
Грошові кошти на поточному рахунку	1567,0	10,4	1726,2	10,7	1798,5	9,6	2319,4	11,0	2389,5	10,6
Банківські вклади	6092,6	40,6	6163,2	38,4	9239,1	49,4	9079,3	44,0	9743,4	43,4
Банківські метали	15,5	0,1	15,5	0,1	8,1	0,04	8,6	0,04	4,9	0,02
Нерухоме майно	810,8	5,4	846,3	5,3	916,3	4,9	1125,3	5,6	1119,1	5,0
Акції	1618,1	10,8	1417,9	8,8	975,5	5,2	86,9	0,4	52,3	0,2
Облігації	358,4	2,4	418,6	2,6	408,6	2,2	349,8	1,7	277,9	1,2
Іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0	0,0	9,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Цінні папери емітовані державою	2213,1	14,7	2951,6	18,4	2461,2	13,2	5119,6	25,3	6091,8	27,1
Права вимоги до перестраховиків	2302,9	15,3	2499,6	15,6	2862,8	15,3	2438,0	11,8	2731,3	12,2
Інвестиції в економіку, за напрямками КМУ	28,2	0,2	8,3	0,1	0,8	0,0	17,0	0,1	27,1	0,1
Готівка в касі	11,0	0,1	13,4	0,1	6,4	0,0	16,5	0,1	12,8	0,1
Всього, %	14436	100	15828	100	18376	100	20937	100	22864	100

Джерело: складено автором за даними [4]

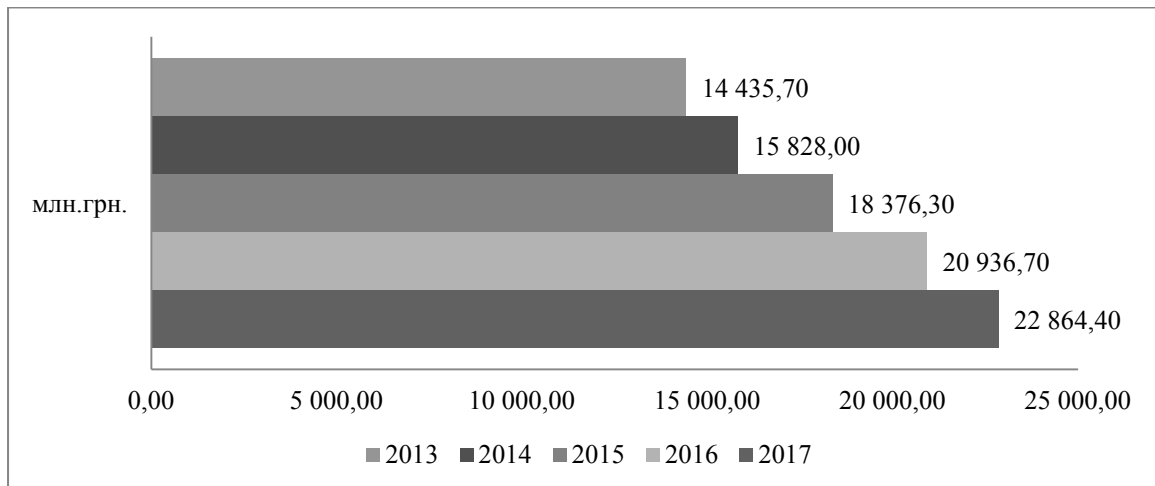

Рис. 3. Динаміка обсягів сформованих страхових резервів на страховому ринку за 2013–2017 рр.

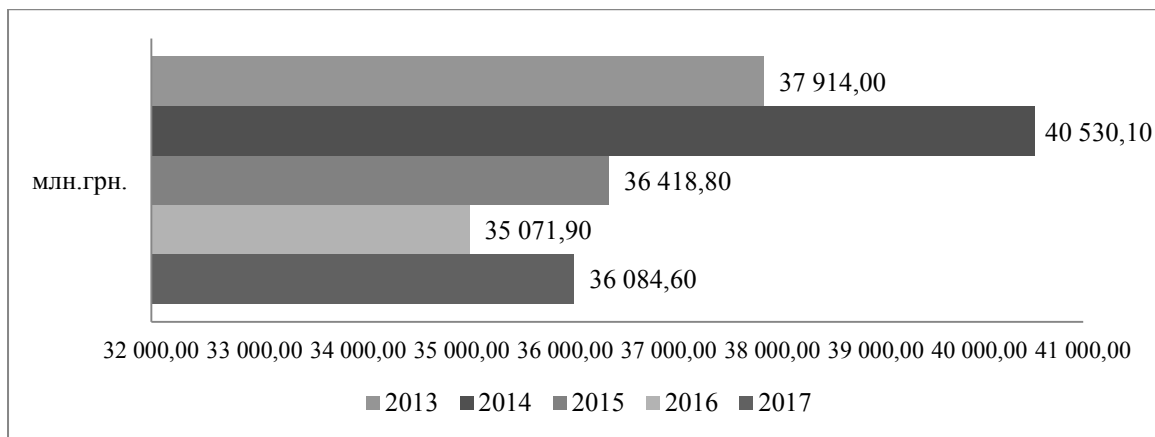

Рис. 4. Динаміка активів для представлення коштів страхових резервів на страховому ринку за 2013–2017 рр.

лі податкових платежів, купівлі раніше проданих акцій і виплати дивідендів. Величина статутного капіталу регулюється не тільки на момент створення страхової організації, а й у процесі здійснення діяльності через показник вартості чистих активів. Чисті активи, які являють собою активи, вільні від зобов'язань, є порівнюваною величиною зі статутним капіталом. Уважаємо за доцільне проаналізувати динаміку розмірів сплачених статутних капіталів страховими компаніями на ринку протягом останніх п'яти років (рис. 5).

Проаналізувавши динаміку обсягів сплачених статутних капіталів страхових компаній за 2013–2017 рр., встановлено, що страхові компанії зменшували обсяги нарощення статутного капіталу: за період із 2013 по 2017 р. цей показник знизився на 15,8%, тобто на 2 401 млн. грн. Проте загальний обсяг статутного капіталу страхових компаній відповідав вимогам вітчизняного законодавства.

Вартість чистих активів страховика, утвореного у формі акціонерного товариства або товариства з додатковою відповідальністю, після закінчення другого та кожного наступного фінансового року з дати внесення інформації про страховика до Державного реєстру фінансових установ має бути не меншою зареєстрованого розміру статутного капіталу страховика відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 913 [5]. Проаналізувати чисті активи комплексно на страховому ринку неможливо, даний вид аналізу характерний лише для кожної окремої страхової компанії. Звідси впливає, що порівняти статутний капітал та чисті активи на страховому ринку України не вдасться. Варто зазначити, що страхові компанії також не можуть оголошувати і виплачувати дивіденди до того, поки вартість чистих активів менше її статутного капіталу. Крім того, законодавством передбачено, що акціонерне товариство не має

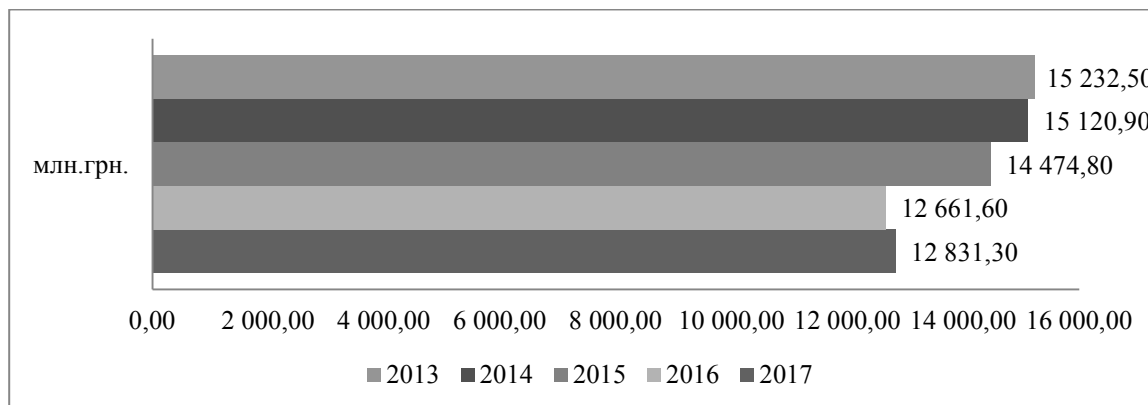

Рис. 5. Динаміка обсягів сплачених статутних капіталів на страховому ринку за 2013–2017 рр.

права на вжиття заходів щодо збільшення вартості чистих активів шляхом залучення додаткового фінансування.

Під час дослідження управління фінансами, зокрема в частині управління фінансовою діяльністю, ми зіткнулися з однією з проблем на страховому ринку України – інформаційною закритістю страхових компаній. Інформація як один із ключових ресурсів системи управління дає змогу миттєво реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі страхової організації. Водночас невисокий рівень транспарентності українського страхового ринку ускладнює аналіз причин банкрутств страхових організацій, зокрема через недосконалу сформованість системи управління фінансами.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, у межах проведеного дослідження проаналізовано ключові показники управління фінансами на страховому ринку України. Встановлено, що нерівномірне збільшення у відсотковому співвідношенні чистих страхових премій та чистих страхових виплат свідчить про порушення структури управління фінансами на страховому ринку України. Оцінка розвитку певних видів страхування в динаміці є основою для розроблення стратегічної програми управління фінансами страхових компаній, а здійснення аналізу співвідношення темпів приросту позитивного та негативного грошових потоків за кожним із видів страхування дасть змогу сформулювати стабільну систему управління фінансами в розрізі операційної діяльності.

Здійснюючи інвестиційну діяльність на фінансовому ринку, страхові компанії мають у своєму розпорядженні власні та залучені фінансові ресурси. Напрями інвестування власних коштів

законодавчо не регламентується на відміну від інвестування залучених коштів страхових компаній, які регулюються законодавством у повному обсязі. У результаті дослідження залучених фінансових ресурсів установлено позитивну тенденцію на страховому ринку – збільшення обсягів страхових резервів, проте дисбаланс управління фінансами в частині управління активами негативно впливає на загальну структуру управління фінансами в інвестиційній діяльності страховиків. Відображення управління фінансами в розрізі фінансової діяльності здійснюється через порівняння величини статутного капіталу та чистих активів. Динаміка обсягів сплачених статутних капіталів страхових компаній свідчить, що страхові компанії зменшували обсяги нарощення статутного капіталу.

Бібліографічний список:

1. Консолідовані звітні дані страхового ринку України. *Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг)* : веб-сайт. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html> (дата звернення: 16.04.2019).
2. Про затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 913. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF/stru> (дата звернення: 16.04.2019).
3. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя : Розпорядження Нацкомфінпослуг України від 17.12.2016 № 3104. *Нацкомфінпослуг*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05> (дата звернення: 16.04.2019).
4. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та

платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Нацкомфінпослуг України від 07.06.2018 № 850. *Нацкомфінпослуг*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0417-16> (дата звернення: 16.04.2019).

5. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 16.04.2019).
6. Про страхування : Закон України № 85/96-ВР від 07.03.1996. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 16.04.2019).
7. Украинский рынок перестрахования и международная интеграция. *Фориншур* : веб-сайт. URL: <http://re-insurance.com.ua/review/416> (дата звернення: 16.04.2019).

References:

1. Forynshuer. Ukrainskiy rynok perestrahovaniya i mezhdunarodnaya intergratsiya Available at: <http://re-insurance.com.ua/review/416> (Accessed 16 April 2019).
2. Kabinetu Ministriv Ukrainy (2016). *Postanovy Pro zatverdzhennja Licenzijnykh umov provadzhennja ghospodarskoji dijajnosti z nadannja finansovykh poslugh (krim profesijnoji dijajnosti na rynku cinnykh paperiv)*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF/stru> (Accessed 16 April 2019).

3. Nacionaljna komisija, shho zdijsnjuje derzhavne rehuljuvannjau sferi rykniv finansovykh poslugh (Nackomfinposlugh) (2019). *Konsolidovani zvitni dani strakhovogho rynku Ukrainy*. Available at: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html> (Accessed 16 April 2019).
4. Natsional'na komisiia, scho zdijsniuie derzhavne rehuljuvannia u sferi rykniv finansovykh poslugh (2016). *Rozporiadzhennia Natskomfinposlugh Pro zatverdzhennja Metodyky formuvannja strakhovykh rezerviv za vydamy strakhuvannja, inshymy, nizh strakhuvannja zhyttja*. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05> (Accessed 16 April 2019).
5. Natsional'na komisiia, scho zdijsniuie derzhavne rehuljuvannia u sferi rykniv finansovykh poslugh (2018). *Rozporiadzhennia Natskomfinposlugh «Pro zatverdzhennja Polozhennja pro obov'jazkovi kryteriji i normatyvy dostatnosti kapitalu ta platospromozhnosti, likvidnosti, jakosti aktyviv ta ryzykovosti operacij strakhovyka*. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0417-16> (Accessed 16 April 2019).
6. Verhovna Rada Ukrai'ny (1996). *Pro strakhuvannia zakon Ukrai'ny*, vid 07.03.1996 № 85/96-VR. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua> (Accessed 16 April 2019).
7. Verhovna Rada Ukrai'ny (1996). *Pro investycijnu dijajnistj zakon Ukrai'ny*, vid 18.09.1991 1560-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>(Accessed 16 April 2019).